

Zondag 'Gedenk'

21 februari 2016

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

Jeroen Bosch is in het nieuws. Mensen verbazen zich over de grappige figuurtjes, de vele duiveltjes en de humor in de schilderijen. Maar Jeroen Bosch was ook een diepgelovig mens met een visie op Christus. In het schilderij 'Het dragen van het kruis' van Bosch uit 1498 kijkt Jezus ons aan. Wat verwacht hij van ons? De naam van deze tweede zondag van de Veertigdagen is afgeleid van Psalm 25,6: 'Gedenk uw barmhartigheid, Here' (NBG 1951). Een mens doet een beroep op Gods ontferming. Het antwoord van God wordt vaak herkenbaar gemaakt in de hulp die God zendt in de vorm van anderen die naast die biddende mens kunnen gaan staan. Als Jezus tot God bidt op de berg komen Mozes en Elia. Als hij het kruis moet dragen komt Simon van Cyrene naast hem te staan. Is het ook op onze hulp dat Jezus hoopt? Kunnen ook wij ons door God laten zenden om naast hem te staan? Is dat navolging?

Thema: hulp

Schriftlezing Oude Testament: Exodus 24

Schriftlezing Evangelie: Lucas 9, 28-36

Prediking

Gemeente van Christus,

de verheerlijking op de berg is binnen het evangelie een uitzonderlijk verhaal. Het is een verhaal van bemoediging en bevestiging waarbij Jezus de ontvanger is van God en van mensen. Immers niet alleen klinkt de stem: 'Dit is mijn Zoon, mijn uitverkorene, luister naar hem!' Ook verschijnen Mozes en Elia. Dat zijn niet zomaar een paar figuren uit het Oude Testament. Deze twee Godsgetuigen staan symbool voor heel de wet en de profeten. Zij zijn het die de Christus steunen. Ondertussen vallen de leerlingen in slaap. Veel hulp is er van hen niet te verwachten. Frappant dat dit hier door de evangelist wordt beschreven, als een soort onheilspellende voorafschaduw van Gethsemane. Cynisch zou je kunnen zeggen: Nou, zulke leerlingen daar heb je wat aan! Toch hebben lezers de eeuwen door er eerder een aansporing in ervaren, wakker te blijven en alert. Christus hoopt op ons mensen. Wij zijn in staat als Simon van Cyrene, hem te helpen het kruis te dragen. Wij zullen onze identiteit als leerlingen van Jezus staande houden, ook in een wereld die daar niet voor open staat. Samen zullen we telkens weer die heilige berg beklimmen en samen gaan we weer naar beneden, om geïnspireerd tussen de mensen te staan, toch? Of ben ik nu te optimistisch en zijn wij in onze tijd in werkelijkheid aan het laatste hoofdstuk van de kerkgeschiedenis begonnen? Slapen wij eigenlijk al?

Onder de naam van de Transfiguratie is de bergervaring van Christus heel belangrijk geworden in de christelijke iconografie. De heerlijkheid Gods straalt af op Jezus Christus, zoals eens op Mozes. Maar net zoals Mozes moet ook Christus weer de berg af, om onder de mensen te zijn. De spanning die in het evangelie wordt opgebouwd is: Zal de God die hier gesproken heeft, zijn woord ook straks gestand doen? Zullen de mensen naar hem luisteren? Hoe moet dit aflopen, in deze wereld? Het is alsof er in dit moment van inspiratie, een mysterieuze opmaat wordt gegeven, die bijna niet meer op te lossen zal zijn, niet zonder bloedvergieten. Met een dergelijke aanbeveling komt immers alles op scherp te staan.

Verhalen van een goddelijke stem die een rabbi bevestigt, bestaan er wel meer in het jodendom. Het bijzondere van dit verhaal is de sterke verbinding met Mozes en het verhaal van diens bestijging, respectievelijk afdaling, van de Sinaï. Ook Mozes nam drie mannen mee, Aaron, Nadab en Abihu. Deze mannen aanschouwen God. De motieven van de meester, drie leerlingen, de berg, de wolk, het visioen en de gewaarwording van het Woord Gods... Alles doet mee. Maar daar houdt de invloed van het verhaal van Mozes niet op. Het meest opvallend is misschien wel het stralen van het gelaat van Mozes bij het afdalen van de berg.¹

In onze tijd is jezelf aanbevelen heel normaal. Je eigen kwaliteiten prijzen, hoog opgeven van datgene waar je goed in bent, dat wordt vandaag zelfs als noodzakelijk beschouwd wanneer je iets in het leven wilt bereiken. Bescheidenheid is maar ten dele een deugd. Daar zit wel wat in. Velen in vorige generaties zijn te bescheiden geweest. Kinderen en vrouwen, maar ook mannen met geringe status, hebben geleerd te zwijgen, de ogen neer te slaan en onopvallend je werk doen. Die mensen hebben gewacht, vaak tevergeefs, op een opmerzaam oog, een aanbeveling, een waardering die soms nooit is gekomen. Er was in het verleden veel onderwaardering van talenten. Er was veel gevangenschap in niet gekozen rolpatronen. Hoe velen hebben zich bevrijd gevoeld, toen de tussenschotten van een verzuilde samenleving werden weggebroken!

Misschien ergeren we ons wel eens aan de brutaliteitscultuur waarin wij leven, omdat in de tegenwoordige wereld aan mensen met de grootste monden meestal de beste beloningen lijken te worden gegeven. De veiligheid van het adequaat functioneren binnen een duidelijk afgebakend kader met uitdagingen op maat, wordt nog maar weinigen gegund. Van iedereen wordt verwacht permanent flexibel te zijn. Jonge gezonde mensen jagen enthousiast carrières na, terwijl niet eens erg oude werknemers al heel gauw een stuk minder interessant worden gevonden. (Het zijn dezelfde mensen, alleen een paar jaar verderop.) Jarenlang trouw hetzelfde werk te doen is geen enkele garantie, wanneer de diensten of producten waarvoor jij je hebt ingezet plotseling niet langer worden gewaardeerd.² Dat zegt allemaal eigenlijk helemaal niets over jouw persoonlijke integriteit of kwaliteit. Dat zegt heel veel over de grilligheid van de wereld. Je persoonlijke kwaliteiten ontwikkelen, je taken in het licht van je identiteit als zinvol kunnen beleven is prachtig. Maar niet iedereen is dat steeds gegeven. Geïnspireerd tussen de mensen staan is een gave, maar niet ongevaarlijk. Je bent kwetsbaar als mens, wanneer je er oprecht naar zoekt hoe je te geven voor de mensen en voor God.

In het verhaal dat wij uit het Lucasevangelie hebben gelezen, is het niet Jezus die zichzelf gaat aanbevelen. De leerlingen staan erbij en kijken ernaar, wanneer Jezus wordt aanbevolen door een stem vanuit een wolk. Maar zij weten het. De Zoon des Mensen moet lijden en hij zal worden gedood in Jeruzalem. In het voorafgaande Schriftgedeelte beschrijft de evangelist hoe zij dit laatste te horen hebben gekregen.³ Dat kun je niet echt een aanbeveling noemen om Christus na te volgen. Wat zullen de leerlingen van deze wending hebben gedacht? Om enkelen van hen inzicht te geven in de weg die Jezus zal gaan, mogen zij nu getuige zijn van een intens moment van verbondenheid, wanneer Gods glans op Jezus afstraalt, Gods profeten naast Hem staan en de stem van God het is die spreekt die woorden: 'Deze is mijn Zoon, de uitverkorene, hoort naar Hem.' Bijna nergens komen wij het ineenvlechten van verheerlijking en lijden zo nadrukkelijk tegen als in de verheerlijking op de berg, die juist daarom wel als een moment vooruitgrijpend op wat gaat komen mag worden beschouwd, een onmisbare stapsteen op weg naar Pasen.

---

¹ We vinden het een aantal hoofdstukken verderop: Exodus 34, 29-35.

² Zoals 8.000 medewerkers van V&D de afgelopen week hebben gemerkt toen zij hun ontslag kregen.

³ Lucas 9,22.

Want waarover spraken zij, die drie daar op die berg? Mozes en Elia spraken met Jezus over zijn sterven te Jeruzalem in gehoorzaamheid aan God. Maar Lucas gebruikt voor sterven hier het ongewone woord: 'exodus' (vers 31, weg vertaald in de NBV), uitgang en betreft de weg die Jezus zal gaan op deze wijze op de uittocht van Gods volk uit Egypte onder leiding van Mozes. Jezus heeft voor zichzelf de profetische gestalte van de lijdende Knecht des Heren aanvaard. Wanneer God met Hem mee gaat, dan weet Hij zich gedragen door het oude getuigenis van Gods profeten. Op zo'n moment op een berg bestaat het dat je Gods licht weerkaatst en dat er een stem klinkt: 'Deze is mijn Zoon, de uitverkorene, hoort naar Hem.' Zo wordt Jezus aangeprezen, met oude woorden als de profeet van een nieuwe interventie van Godswege.

Als de leerlingen wakker worden en Gods heerlijkheid op Christus zien afstralen, dan merk je meteen weer hoe onverenigbaar het hemelse perspectief is met de aardse werkelijkheid. Ze komen ze niet verder dan de suggestie van Petrus drie tentjes op te willen zetten, een stuntelige bijdrage, even goedbedoeld als dwaas. Misschien dat hij heeft gedacht aan het bouwen van tenten en hutten bij het Loofhuttenfeest.⁴ Misschien dat hij vooral denkt aan de tabernakel waarmee Mozes naar Gods voorschrift een plaats van inwoning voor God onder zijn volk mocht oprichten. Misschien is Petrus net als wij en kan hij niet uitstaan dat prachtige momenten voorbijgaan. Maar je kunt inspiratie nu eenmaal niet laten stollen en kunstmatig vasthouden. In de verheerlijking op de berg wordt een prachtig en bemoedigend moment benoemd. Maar wat het waard was, wat er de betekenis van was, dat kon pas blijken toen Jezus de weg ging die God Hem had opgedragen. Wie een berg opgaat, moet er ook weer af.

De stem van God te verstaan, is geen bewijs van goed gedrag waarmee je in de ogen van anderen respect of gezag kunt afdwingen. Het is niet een briefje ontvangen waar precies op staat wat jij moet doen, of je links af moet of rechts af, of je al dan niet die andere baan moet proberen te krijgen, of je partnerkeuze de juiste is, of je al dan niet dat huis moet kopen of, of je wanneer je zo door gaat als je nu doet een gelukkig en voorspoedig leven zult hebben. Het is Gods stem die de leerlingen zegt dat zij er goed aan doen echt naar Jezus te luisteren, ook wanneer hij erop wijst dat hij zal lijden teneinde door God verheerlijkt te kunnen worden.⁵ De stem van God verstaan is zo gehoord een diepe bewustwording van de zin van het leven. Wij huppelen niet van hoogtepunt naar hoogtepunt. Donker en licht geven samen reliëf, als een eenheid, een besef van verbondenheid: levenden en doden. Dat beleven wij. Ook als de kerk morgen instort omdat naar haar producten plotseling geen vraag meer is in de wereld waarin wij leven, dan nog staan wij in een beleefde identiteit, in een onvoorstelbaar rijke traditie, met diepgravende wortels in het verleden, vreugde, verdriet en verantwoordelijkheid in het heden en een open houding naar de toekomst. Onze hulp is in de naam van de Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft, die trouw houdt tot in eeuwigheid, die niet loslaat wat zijn hand begon. Deze God gaat voort te scheppen, door ons te zenden tot elkaar. Amen.

Uitzending en zegen

Het is goed dat wij een bron hebben om uit te leven, die wij bewust bij God denken en niet bij de mensen. Juist door de berg op te gaan, is het dat wij de wereld in kunnen gaan en naast mensen gaan staan en elkaar kunnen helpen dragen wat het zwaarste is. De genade van Jezus Christus, de liefde van God, de gemeenschap van de heilige Geest is met jullie allen.

---

⁴ Cf. Zacharia 2,10 - 3,10 en 14.

⁵ Nolland, J., WBC 35B, *Luke 9,21 – 18,34*, Dallas Texas 1993, 502.